
FAUNISTIC RECORDS FROM THE CZECH REPUBLIC – 201

Diptera: Cecidomyiidae

Resseliella crataegi (Barnes, 1939). Bohemia mer., Truskovice (5068), 540 m a.s.l., 13.x.2004, 12 larvae under the bark of *Crataegus* sp., J. Mertelík lgt., M. Skuhrová det. et coll. The larvae were found under the bark of a 3-year-old branch of *Crataegus* sp. when monitoring the occurrence of fire blight caused by the bacterium *Erwinia amylovora*. According to Skuhrová (1986), the species is known to occur in Great Britain (Barnes 1939), Germany (Küthe & Krämer 1959), the Netherlands (Nijveldt 1980) and Russia (Mamaeva & Mamaev 1981), and recently it has been recorded from Serbia (Simova-Tošić et al. 2000). New species for the Czech Republic; expected already by Skuhrová & Skuhrová (1998).

BARNES H. F. 1939: Some gall midges and their host plant range. *Ann. Appl. Biol.*, 26: 318-347. – KÜTHE K. & KRÄMER K. 1959: Auftreten von Thomasiniana crataegi Barnes (Weissdornzweigallmücke) an Weissdorn. *Anz. Schädlingssk.*, 32: 40-41. – MAMAeva Ch. P. & MAMAev B. M. 1981: Cecidomyiidae, pp. 68-98. In: *Nasekomye i kleshchi – vrediteli sel'skhozjajstvennykh kul'tur. Tom IV. Pereponchatokrylye i dvukrylye. [Insects and mites – pests of agricultural plants. Vol. 4. Hymenoptera and Diptera.]*. Nauka, Leningrad, 220 pp (in Russian). – NIJVELDT W. 1980: Nieuwe galmuggen voor de Nederlandse fauna (VII). (Fall midges new for the fauna of the Netherlands). *Entomol. Ber.* (Amsterdam), 40: 53-56 (in Dutch, English abstr.). – SIMOVA-TOŠIĆ D., SKUHRAVÁ M. & SKUHRAVÝ V. 2000: Gall midges (Diptera: Cecidomyiidae) of Serbia. *Acta Entomol. Serbica*, 5: 47-95. – SKUHRAVÁ M. 1986: Cecidomyiidae, pp. 72-297. In: SOÓS Á. & PAPP L. (eds): *Catalogue of Palaearctic Diptera. Vol. 4. Sciaridae – Anisopodidae*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 441 pp. – SKUHRAVÝ V. & SKUHRAVÁ M. 1998: *Bejlomorky lesních stromů a keřů. (Gall Midges of Forest Trees and Shrubs)*. Matice lesnická, Písek, 174 pp (in Czech, English and German abstr.).

Josef MERTELÍK, Research Institute for Landscape and Ornamental Gardening,
Květnové náměstí 391, CZ-252 43 Průhonice, Czech Republic

NOVÉ KNIHY

PATOČKA J. & TURČÁNI M. 2005: *Lepidoptera pupae. Central European species*. Apollo Books, Stenstrup, 542 (text volume) + 321 (plate volume) pp. ISBN 87-88757-47-1. Cena 960,- DKK za obidva diely.

V roku 2002 požiadal Peder Skou, majiteľ známeho dánskeho vydavateľstva entomologickej literatúry Apollo Books docenta RNDr. Jana Patočku, DrSc., aby zhrnul svoje poznatky o kuklách stredoeurópskych motýľov do súborného diela. Jan Patočka je priekopníkom štúdia kukiel motýľov a publikoval veľký počet prác z tejto problematiky v množstve časopisov, prevažne v západnej Európe. Súborná monografia však dovtedy neexistovala. Napriek tomu, že išlo o ponuku veľmi lákavú, ktorá sa obvyčajne neodmieta, J. Patočka si bol vedomý obrovskej

práce potrebnej k napísaniu a zostaveniu požadovaného diela. Po zvážení ponuku prijal a spolu s Ing. Marekom Turčánim, PhD. sa pustili do prípravy rukopisu. Bolo treba zhrnúť, zjednotiť a doplniť doterajšie uverejnené práce a po prvý raz spracovať viaceré skupiny ako Hepialoidea, Incurvarioidea, Tineoidea, Momphidae, Cosmopterigidae, Zygaenidae, Pterophoroidea, Hesperioidea, Papilionoidea a iné. Výsledkom intenzívnej práce obidvoch spoluautorov je dvojdielne dielo, ktoré vyšlo v r. 2005. Vydanie knihy je zároveň symbolickým ocenením vedeckej práce J. Patočku k jeho životnému jubileu.

Predslov textovej časti napísal prof. N. P. Kristensen, ktorý vyzdvihol význam štúdia kukiel motýľov i vysokú hodnotu predloženého diela. V úvodných kapitolách sú stručne popísané metódy práce s kuklami motýľov, ich morfológia a spôsoby zakukľovania húseníc. Hlavným obsahom knihy sú determinačné kľúče a opisy kukiel motýľov. Táto časť začína kľúčom nadčeladi a čeladi, potom je text rozdelený do ďalších kapitol zodpovedajúcich systému motýľov na úrovni nadčeladi a čeladi. Kapitoly týkajúce sa čeladi sú základnými bunkami knihy. Uvedené sú tu charakteristické znaky kukiel a poznámky o bionómii húseníc danej čelade. Nasleduje určovací kľúč do rodov a potom pre každý rod zvlášť kľúč do druhov. Kukla každého druhu je bližšie popísaná aj so stručnými údajmi o bionómii. Ak je rod zastúpený v strednej Európe jedným druhom, nachádza sa opis druhu v kľúči rodov. Na základe kľúčov je možné determinovať asi dve tretiny stredoeurópskych druhov motýľov (t. j. viac ako 2500 druhov). V texte je množstvo odkazov na obrázky nachádzajúce sa v druhom „obrázkovom“ dieli; každý určovací znak je zreteľne vyobrazený. Treba upozorniť, že netreba mať k dispozícii živé kukly, veľmi pohodlne sa dá determinovať aj podľa exúvií vyliahnutých motýľov. Niektoré skupiny (Micropterigidae, Eriocraniidae, Nepticulidae, Coleophoridae), z ktorých sa nepodarilo J. Patočkovi získať dostatočné množstvo materiálu, sú spracované na úrovni čelade. Pre nedostatok materiálu nie sú opísané kukly niektorých malých a málo študovaných čeladi (Opistegidae, Lypusidae, Deuterogoniidae, Pterolonchidae, Autostichidae, Lecithoceridae). Druhý diel knihy obsahuje viac než 8000 perokresieb na 271 obrazových tabuliach. S výnimkou rodu *Phyllonorycter* a *Cameraria* ich nakreslil J. Patočka; autorom obrázkov uvedených dvoch rodov je Dr. F. Gregor. Práca obsahuje zoznam citovanej literatúry a register.

Dvojdielna monografia „Lepidoptera pupae“ je výsledkom celoživotnej práce J. Patočku, ktorý sa štúdiu kukiel venuje desiatky rokov. Oceniť treba aj úsilie M. Turčániho, ktorý okrem spolupráce na determinačných kľúčoch nadčeladi Hesperioidea a Papilionoidea veľmi vydarene editoval celé dielo, graficky zostavoval a upravoval obrázkovú časť a prekladal text do angličtiny.

Angličtinu a lepidopterologickú a botanickú nomenklatúru diela precízne skontroloval anglický lepidopterológ a botanik M. Corley.

Publikácia bude mať široké uplatnenie. Poznatky z morfológie kukiel už neraz poukázali na potrebu niektorých taxonomických revízií a iste to bude tak aj v budúcnosti. Prácu ocenia tiež entomológovia a ekológovia pri rozličných faunistických a ekologických štúdiách, kedy je potrebné determinovať kukly motýľov ako napr. v pôdnych vzorkách, pri chovoch húseníc neznámych motýľov, keď sa nepodarí dochovať imágo, pri štúdiu parazitoidov motýľov, pri potrebe okamžitej identifikácie kukiel škodcov i ohrozených a vzácných druhov atď. V mnohých prípadoch je determinácia podľa kukiel ľahšia než podľa imág.

Monografiu je možné objednať u vydavateľa (<http://www.apollobooks.com>).

Ján Kulfán